

Kraamzorg vanaf 2010 deels uit het pakket

Den Haag – van onze verslaggever. De vergoeding van kraamzorg zal vanaf 2010 langzaam worden afgebouwd. Dat heeft de rechtse oppositie vrijdag voorgesteld.

Vanaf 2010 tot aan 2015 zal de vergoeding voor kraamzorg jaarlijks met tien procent afnemen. “Wij zijn *verbaasd/verbijsterd* over de stijgende kosten. De kraamzorg wordt te duur en als het bij de verzekeraars uit de hand/klauwen loopt, is de regering verantwoordelijk”, aldus Joost Smit, woordvoerder van de rechtse oppositie.

“In het voorstel wordt vanaf 2015 de helft van de kraamzorg nog vergoed. Met het extra geld dat vrijkomt, willen we de (*belachelijk*) snel stijgende kosten ondervangen, want we zijn het (*kots*) beu dat er steeds geld uit reserves moet worden gehaald.”

“We vinden het *bezwaarlijk/van de gekke* dat de verzekeraars zo op ons leunen. Met deze maatregel hopen we op

wat meer financiële stabiliteit in de toekomst”, zegt Smit. “Het zijn (*idiot*) onzekere tijden, en juist nu willen mensen zekerheid. Wij willen die kunnen bieden, maar daarvoor willen we ook wat eigen inzet van de burger terug.”

De proefpersonen kregen steeds één versie van één bericht te lezen, per tekst zo’n tachtig lezers. Daarna moest men via zevenpuntsschalen reageren op stellingen als: “De spreker in het bericht is integer”, “De spreker is deskundig” en “Ik vind dit bericht objectief”. Ook is gevraagd naar opinies van de proefpersonen, bijvoorbeeld de politieke voorkeur. De proefpersonen wisten niet dat het om een onderzoek naar het effect van taalverruwing ging.

■ DE POLITICUS VERLIEST

Je zou misschien verwachten dat jongeren positiever op verruwd taalgebruik reageren dan ouderen. Of dat men bij een spreker van een oppositiepartij positiever reageert op verruwd taalgebruik dan bij een spreker van een coalitiepartij. Dit bleek echter niet het geval te zijn. Wij vonden géén verschil tussen jongeren en ouderen, en géén verschil op basis

van de politieke positie van de spreker.

We kregen nog meer opmerkelijke uitkomsten. Wat zou u doen als u uw toehoorders wilt winnen voor uw standpunt, in dit geval de afbouw van kraamzorg? Meer woorden als *kotsbeu* en *belachelijk* gebruiken? Dit onderzoek zegt: het maakt niet uit. Het taalgebruik is niet van invloed op de mening over het beleidsvoorstel. En de politicus zelf? Die blijkt vooral te verliezen. Als hij neutrale taal gebruikt, blijkt hij betrouwbaarder en aardiger te worden gevonden dan wanneer hij het zoekt in taalverruwing.

Uiteraard valt er het een en ander af te dingen op dit onderzoek. Het ging om slechts twee berichten met voorbeelden van verruwd taalgebruik. De berichten moesten ook als natuurlijk worden beoordeeld; daarom waren we beperkt in onze variatie. Wél valt uit dit onderzoek met enige voorzichtigheid te concluderen dat verruwd taalgebruik de politici niet het beoogde voordeel geeft. Ze worden er niet aantrekkelijker op, en ze verliezen aan betrouwbaarheid, althans in de ogen van krantenlezers. Of dit ook het stemgedrag beïnvloedt, ja, daarnaar kunnen we misschien onderzoek doen na de gemeenteraadsverkiezingen. ■

‘Gewauwel’ van ‘hufters’ en ‘idioten’

Stoere taal in politiek Den Haag

Hoe erg is het werkelijk met de ruwe taal in politiek Den Haag? Leidse studenten zaten met hun docenten in de Kamer en hielden het bij. Wat kwamen ze tegen? En hoorden ze de premier heus ‘Marokkaans tuig’ zeggen?

Jaap de Jong en Conny Groen in 't Woud

UNIVERSITEIT LEIDEN

In 2007 werd het koningin Beatrix bar. Ze nam in haar kersttoespraak van dat jaar gedicteerd afstand van de neiging tot stoere taal: “Grofheid in woord en daad tast de verdraagzaamheid aan. Discussies ontaarden in verharde verhoudingen.” PVV-leider Geert Wilders voelde zich aangesproken. Hij wond zich op over deze linksige “multiculti-onzin” en eiste dat de koningin uit de regering werd gezet.

De koningin is niet uit de regering gezet, zoals ook het taalgebruik van parlementariërs niet minder grof is geworden. Een Kamerlid maakt de Antil-

len uit voor een “corrupt boevenest”, een ander bepleit een “knieschot” voor reljongeren. “Hoe haalt u het in uw hoofd!”, bitst een fractievoorzitter de premier toe.

Van wie komt deze stoere taal zoal? Wilders heeft geen beste reputatie op dit gebied, maar is hij echt een grootleverancier?

■ ALGEMENE BESCHOUWINGEN

Met een groepje Leidse studenten hebben we vorig jaar september vanaf de publieke tribune in de Tweede Kamer de Algemene Politieke Beschouwingen

gevolgd. Twee hele dagen luisterden we naar de beschouwingen en debatten van onze volksvertegenwoordigers over de Troonrede en de plannen van de regering.

Nieuwsgierig naar allerlei retorisch vuurwerk viel het ons op dat de toon van de debatten vaak stevig was. We konden een behoorlijke hoeveelheid stoere taal optekenen uit de mond van de Kamerleden.

“Dan kan de conclusie helaas geen andere zijn dan dat de minister-president van Nederland kiest voor de gevangenen en niet voor de ouderen. Dat is een schande”, aldus Wilders in een relatief rustige typering. Balkenende reageert navenant: “U weet dat dat onzin is.” Pittiger haalt Wilders uit naar Mariëtte Hamer (fractie leider van de PvdA): “Als u dus al aankomt met dat soort demagogie – het mag hoor, het is allemaal prima, het hoort erbij – houdt u zich dan wel aan de feiten en niet aan ►

Agnes Kant (SP) gebruikt kwalificaties als “ontzettend dom”, “asociaal” en “beschamend”.

vuile leugens. Als u zegt dat wij moslims het land uit willen, nodig ik u uit om daarvan één citaat van ons te geven. We hebben het nooit gezegd. Het is dus een heel grote, vuile leugen, mevrouw Hamer.”

■ KOPVODDENTAKS

Een voorlopige climax in de geschiedenis van de stoere parlementaire taal werd bereikt toen Wilders in zijn betoog, dat hij afrondde met een motie van wantrouwen, een voorstel deed voor een “hoofdzoekjesbelasting”. Die aanduiding vond hij niet ver genoeg gaan en hij haastte zich er een woord aan toe te voegen dat later door velen werd gezien als het beledigende neologisme van het jaar: “kopvoddentaks”.

Je kunt over Wilders' uitingen denken wat je wilt, ze getuigen wél van taalcreativiteit – bijvoorbeeld ook hier: “Nog even en een op de vijf mensen in de EU is moslim. Dat is goed nieuws voor dit multicultiekabinet, dat buigen

voor de verschrikkingen van Allah als zijn belangrijkste taak ziet. Dat is ook nieuws voor het CDA, dat inmiddels staat voor ‘Christenen Dienen Allah’.”

Verder noteerden we: “De boodschap van het kabinet is: betalen en je kop houden.” In reactie op een onderbreking door Kamervoorzitter Gerdi Verbeet: “Ik gaf gewoon antwoord op een vraag. Schei toch uit!” Hij windt zich op (tegen CDA'er Van Geel) over een tbs'er die tijdens zijn verlof is ontsnapt: “Vindt u het met mij idioot, echt idioot dat een Nederlandse rechter zo'n figuur een week vakantie geeft om naar zijn vriendin te gaan? (...) De rechter was zo idioot om hem halverwege de rit een week vakantie te geven.”

■ “HUP, LOPEN”

Heftige taal lokt kennelijk heftige taal uit. Zó reageert Alexander Pechtold (D66) op Wilders' “kopvoddentaks”: “Collega Wilders, u loopt al twintig jaar op het Binnenhof rond. Ik geloof dat u nog nooit iets anders hebt verdiend dan belastingcenten, waarmee u zo'n probleem hebt. U komt hier nu met een voorstel dat eigenlijk een aaneenschakeling van beledigingen is naar een bepaalde bevolkingsgroep. U vertelt mij dat u dat verder niet uitwerkt? U gooit dat hier zo neer; u heeft daar geen omschrijving bij. Het is gewoon een stukje cabaret, of niet? Ik vraag u dan: wat doet u hier nou? Loop nou weg met die negen [PVV-Kamerleden]. Zij [de regering] gaan toch niets toezeggen. Zij gaan het niet uitrekenen voor u. Ik zou zeggen: hup, lopen.”

Ook andere leden van oppositiepartijen slaan zo'n toon aan. Vooral als het gaat over veelplegers – zeker als die niet tot de oorspronkelijke bevolking behoren – borrelt de stoere taal gemakkelijk op. Mark Rutte (VVD): “Hufters

worden keihard aangepakt.” En zelfs premier Balkenende laat zich uit de tent lokken: “Mevrouw Verdonk, u wijst volstrekt terecht op dingen die onacceptabel zijn. We hebben te maken met Marokkaans tuig.” Geen relschoppers, maar gewoon “tuig”, aldus Balkenende.

Agnes Kant (SP) laat zich evenmin onbetuigd. Tegen Van Geel: “Ik vind het wel gek dat u hier zo spastisch voor wegloopt.” Tegen premier Balkenende: “Hoe haalt u het in uw hoofd om met de toestand die wij nu in de zorg kennen, in de verpleeghuizen en de thuiszorg, uitgerekend daar te bezuinigen.” En: “De mensen die al decennia belazerd worden, pikken het niet langer.” Kant vaart graag scherp aan de wind met kwalificaties als “ontzettend dom”, “asociaal”, “kletspraat” en “beschamend”.

■ OVER LIJKEN

Maar toch was het Wilders die tijdens deze Algemene Beschouwingen weer voor de meeste stoere taal zorgde, met zijn “kopvoddentaks”, “multicultureel gewauwel” en “vet links vlees”. Voor een meerderheid van de Nederlanders is dat wat al te grofstoffelijk, aldus de Politieke Barometer (zie het kader op deze bladzijde). Het onderzoek dat Jan Renkema in het artikel hiervóór presenteert, lijkt dit te bevestigen.

Maar vroeger konden ze er ook wat van. Uit een studie naar “ontoelaatbaar taalgebruik” in de Tweede Kamer van Peter Bootsma en Carla Hoetink (*Over lijken*, 2006) blijkt dat parlementariërs elkaar in de negentiende eeuw en in de jaren dertig van de vorige eeuw rustig uitmaakten voor landverrader, leugenaar of rotte vis. Alleen hamerde de Kamervoorzitter de spreker in voorkomende gevallen af, en werden de uitdrukkingen geschrapt in de parlementaire verslagen (vanaf 1934). In 2001 is die ‘schrappelijking’ in het parlement weer geschrapt. Of er nu meer stoere taal is, weten we nog niet echt zeker.

Wél weten we zeker dat we tegenwoordig de gewraakte uitspraken talloze malen herhaald in de media voorgeschoteld krijgen. Daaraan houden we gemakkelijk de indruk over van een lawine van krachttermen. Nadere studie – jawel – zou moeten uitwijzen of en in welke mate we echt te maken hebben met taalverruwing. Als het waar is dat 70% van de Nederlanders liever een mooie beeldspraak hoort dan een scheldkanonnade, zou dat sprekers te denken moeten geven. Tenzij zij zelf denken dat hun kiezers bij de minderheid van stoeretaalminnaars te vinden zijn. ■

Zeggen wat je denkt, maar wel netjes blijven

Uit een onderzoek van de Politieke Barometer van 27 april 2009 (www.synovate.nl) weten we dat er verdeeldheid bestaat over wat men wel en niet kan zeggen, maar tegelijkertijd opvallend is de grote eenstemmigheid over de manier waarop dingen gezegd kunnen worden. Moet schelden kunnen? Slechts 7% van de Nederlandse kiezers is van mening dat politici elkaar moeten kunnen uitschelden in de Kamer.

Bovendien is een groot deel van de kiezers gevoelig voor het verbale spel in de politiek: 70% hoort liever een mooie beeldspraak dan een scheldkanonnade. “Politici moeten elkaar niet afkraken maar met constructieve voorstellen komen”, zegt 67%. En bijna 80% van de kiezers zegt te kunnen genieten van politici die in heldere maar subtiele bewoordingen hun punt weten te maken. De conclusie van de onderzoekers was: zeggen wat je denkt, maar wel netjes blijven. Iets dergelijks kwam trouwens naar voren uit de peiling onder de lezers van de *Onze Taal*-rubriek ‘Hom of kuit’, september vorig jaar.

Hoe populair is populisme? Politieke Barometer, Synovate 27-4-2009.